

Ingvar Sigurgeirsson

Sóknarfæri í Hörðuvallaskóla

Nýting kennslurýmis og teymiskennsla

Skýrsla, unnin fyrir skólann og Menntasvið Kópavogsbæjar
um niðurstöður viðtala við starfsfólk

Janúar 2017

Skólastofan slf – rannsóknir og ráðgjöf
Ingvar Sigurgeirsson – febrúar 2017

Mynd á forsíðu er fengin af heimasíðu ALARK

Efnisyfirlit

Inngangur	4
Framkvæmd viðtalanna.....	5
Niðurstöður	6
1. Hvaða leiðir til að efla samstarf og samskipti innan skólans sjáið þið helstar? Er áhugi á að auka samstarf? Er áhugi á að auka hlut teymiskennslunnar?	6
2. Hvaða möguleika sjáið þið varðandi betri nýtingu kennslurýmis - skólahúsnæðis?	8
Skólasafni verði komið fyrir á göngum skólans.....	8
Sérkennslustofum verði fækkað og rýmið nýtt til almennrar kennslu	8
Náttúrufræðistofa verði tekin til almennrar kennslu	8
Hluti list- og verkgreinakennslu verði færður í færanlegar kennslustofur á lóð skólans ...	9
Opna rýminu á annarri hæð verði „lokað“ og breytt í skólastofur	9
Gangar skólans verði nýttir betur til kennslu.....	9
Færa aðstöðu fyrir félagsstarf nemenda í Vallakórshúsið	9
Nýta Vallakórshúsið betur.....	9
Dægradvöl (frístundastarfið) verði færð í opna rýmið á 1. hæð	10
3. Hvaða leiðir teljið þið æskilegast að fara til að bregðast við fyrirsjáanlegri fjölgun nemenda?	10
Viðbótarstofa á lóð skólans	10
Byggður verði skáli milli mið- og suðurálmu skólans.....	11
Skólaakstur.....	11
Breytingar á skólahverfum.....	11
Að nýta kjallara í Vallakórshúsinu	12
„Turninn“ verði tekinn til leigu undir safnskóla	12
Aðrar hugmyndir	12
Umræða, tillögur og lokaorð	13
Athugasemdir við skýrsluna	15
Tilvísanir	17

Inngangur

Þann 5.1. 2017 gerðu Kópavogsbær og Skólastofan slf – Rannsóknir - ráðgjöf með sér samning um ráðgjöf Ingvars Sigurgeirssonar (hér eftir nefndur ráðgjafi) um leiðir til að efla samstarf kennara / starfsfólks Hörðuvallaskóla og kanna möguleika á að nýta betur kennslurými skólans.

Í samningnum var kveðið á um að ráðgjafi myndi (sem óháður utanaðkomandi aðili) halda rýnihópafundi með starfsfólki Hörðuvallaskóla með það að markmiði að safna hugmyndum um hugsanlegar leiðir til að efla samstarf kennara (t.d. með teymiskennslu) og leita, í samstarfi við stjórnendur og starfsfólk, hugsanlegra leiða til að nýta betur kennslurými skólans.

Þá var gert ráð fyrir því að spurt yrði eftir óskum starfsfólks um aðstöðu og hugmyndum um hvaða leiðir það teldi best að fara ef og þegar nemendum skólans fjölgar. Gert var ráð fyrir því að þessi hugmyndasöfnun yrði einnig notuð í tengslum við framtíðarstefnumörkun fyrir skólann og við skólanámskrárgerð og innra mat.

Forsendur verkefnisins voru m.a. þær að fyrirsjáanleg væri umtalsverð fjölgun nemenda í skólanum á næstu árum. Nemendur eru nú rúmlega 870 og líkur á því að næsta haust nálgist þeir 930. Þá munu að líkindum þrír til fjórir námshópar bætast við. Gert er ráð fyrir frekari fjölgun á næstu árum, en ekki liggja fyrir nákvæmar áætlanir um hana. Hún gæti orðið umtalsverð. Stöðunni var m.a. lýst með þessum orðum: *Við erum alltaf að elta skottið á sjálfum okkur ... við leitum að lausnum sem bjarga okkur næsta vetur og svo bætist aðeins við ... og þegar við erum komin yfir þúsund – hvaða rými ætlum við þá að nýta til kennslu.*

Á síðasta skólaári var nýr skólastjóri ráðinn að skólanum sem hefur mikinn áhuga á að teymiskennsla innan skólans verði eflað verulega og var hugur starfsfólks til þeirra hugmynda sérstaklega kannaður í viðtölunum.

Tengiliður Hörðuvallaskóla við ráðgjafa vegna verkefnisins var Ágúst F. Jakobsson skólastjóri og tengiliðir menntasviðs Kópavogsbæjar voru Anna Birna Snæbjörnsdóttir og Ragnheiður Hermannsdóttir.

Skýrsluhöfundur færir viðmælendum öllum bestu þakkir fyrir greið svör og góðar samræður og vonar að verkefnið og skýrslan nýtist við að taka góðar ákvarðanir um skólastarfið.

Framkvæmd viðtalanna

Viðtölin fóru fram í janúar og febrúar 2017. Alls voru tekin níu rýnihópasamtöl við starfsfólk, einstaklingsviðtöl voru tekin við stjórnendur (skólastjóra, aðstoðarskólastjóra og deildarstjóra) og einnig óskaði ráðgjafi eftir fundi með stjórnendum frístundastarfsins (Dægra-dvalar) með skólastjóra, í ljósi þeirra erfiðu aðstæðna sem sú starfsemi reyndist búa við.

Þrjár meginspurningar voru lagðar fyrir fundina:

1. Hvaða leiðir til að efla samstarf og samskipti innan skólans sjáið þið helstar? Er áhugi á að auka samstarf? Er áhugi á að auka hlut teymiskennslunnar?
2. Hvaða möguleika sjáið þið varðandi betri nýtingu kennslurýmis – skólahúsnæðis?
3. Hvaða leiðir teljið þið æskilegast að fara til að bregðast við fyrirsjáanlegri fjölgun nemenda?

Eins og sjá má er nokkur skörun milli annarrar og þriðju spurningar.

Í upphafi fundanna var gerð grein fyrir erindi ráðgjafa og óskað eftir því að hljóðupptaka yrði leyfð af fundinum og var það heimilað í öllum tilvikum. Því var heitið að ekkert yrði haft eftir einstaklingum undir nafni, nema í samráði við þá, en að gerð yrði grein fyrir helstu niðurstöðum. Jafnframt var nefnt að drög að skýrslu yrðu lögð fram fyrir lokaskil og gæfist viðmælendum kostur á að gera við hana athugasemdir. Við þetta var staðið og voru drög að skýrslunni send starfsmönnum skólans 8. febrúar og þeim gefinn kostur á að koma athugasemdum á framfæri. Áður hafði stjórnendateymi skólans fjallað um drögin.

Áður en efnt var til viðtalanna skoðaði ég húsnæðið og fylgdist með í nokkrum kennslustundum, m.a. til að glöggva mig betur á starfinu.

Niðurstöður

Hér verður gerð grein fyrir helstu niðurstöðum viðtalanna. Fyrst verður gerð grein fyrir svörum við spurningum um viðhorf til aukins samstarfs, einkum viðhorfum til aukinnar teymiskennslu. Þá verður gerð grein fyrir þeim hugmyndum sem fram komu um betri nýtingu skólahúsnæðisins og þeim leiðum sem starfsfólk telur æskilegast að fara til að bregðast við fyrirsjáanlegri fjölgun.

Leitast er við að halda öllum hugmyndum til haga. Orðrétt svör eru skráð með *skálettri*.

1. Hvaða leiðir til að efla samstarf og samskipti innan skólans sjáið þið helstar? Er áhugi á að auka samstarf? Er áhugi á að auka hlut teymiskennslunnar?

Nánast allir viðmælendur lýstu jákvæðum viðhorfum til eflingar samstarfs og samskipta innan skólans. Viðhorf til aukinnar teymiskennslu voru á hinn bóginn af tvennum toga. Nokkur meirihluti kvaðst þó vel geta hugsað sér skref í átt til aukinnar teymiskennslu, en margir lögðu jafnframt áherslu á að yrði sú leið farin, yrði þess gætt að nægur tími yrði gefinn til undirbúnings og stuðningur veittur, auk þess sem ekki yrði of hratt farið.

Tekið skal fram að þegar er nokkur dæmi um teymiskennslu að finna í skólanum. Kennarar sameinast t.d. um svokallað *stærðfræðipema* þar sem aldurshópum er blandað og hópar fara á milli stöðva. Þá eru dæmi um að kennarar hafi kosið að vinna náið saman með tvo bekk og nefnd var samvinna um kennslu í íslensku og stærðfræði.

Skýrt kom fram að margir óttuðust að aukin teymiskennsla gæti leitt til þess að kennarar yrðu gerðir ábyrgir fyrir enn stærri nemendahópum og væri ekki á slíkt bætandi. Þung orð voru notuð um ástandið í húsinu við Baugakór: *Algerlega komið að þolmörkum ... Skólinn orðinn að skrímsli*.

Þessi viðhorf verður að skoða í ljósi þess að áberandi mikið álag er á kennurum og öðru starfsfólki í húsinu við Baugakór. Þrengsli þar hljóta að teljast umtalsverð. Borðað er í þremur lotum og þrískipta þarf frímínútum. Þetta fyrirkomulag var kennt við *tímabelti* og var bent á að þetta bitnaði á starfsanda – meðal annars vegna þess að kennarar hittust minna. Samkomusalur skólans er notaður til íþróttakennslu sem kemur niður á mikilvægu starfi, eins og t.d. undirbúningi sameiginlegra viðburða.

Líta verður til þess að kennararnir í Baugakórshúsinu hafa ekki góða aðstöðu til undirbúnings, heldur er við það miðað að þeir undirbúi sig í skólastofunum, sem er oft óhentugt þegar nýta þarf stofur eftir kennslu til frístundastarfs, sem er umfangsmikið í húsinu þegar kennslu lýkur, en þátt í því taka um 300 börn. Við þetta má bæta óánægju kennara og annars starfsfólks með aðstöðu til fjölföldunar og frágangs á heimatilbúnum námsgögnum; ... *allt of þröngt ... allt á hvolfi ... ekki hægt að gera neitt almennilegt ... bara tveir eða þrír kennarar geta athafnað sig í einu ... loftræstingu áfátt ... heilsuspillandi*. Þá var nefnt að enginn starfsmannainngangur væri í skólann (*varla boðlegt*). Ýmis aðstaða hefði lítið breyst frá því

að 100 nemendur voru í skólanum. Eins væri til boga að geymslupláss væri af mjög skornum skammti í skólanum.

Margir nefndu að það kæmi niður á starfinu að sérkennarar væru gjarnan kallaðir í forföll (*alltaf klippt fyrst á stuðningsnetið í skólanum*) og skapaði þetta aukið álag. Sumir notuð þung orð um þetta; ... *mér finnst þetta mannréttindabrot ... þetta eru veikustu börnin ... við erum að taka af þeim sérkennsluna ... þetta má ekki ... sérkennslubörnin eru látin mæta afgangi*. Þá var nefnt að mikið fundaalag væri í skólanum og að það hefði aukist.

Margir viðmælendur í hópi kennara voru hugsuðir því hvernig unnt væri að bæta innleiðingu teymiskennslu við þau ærnu verkefni sem fyrir væru, m.a. innleiðingu spjaldtölvanna, sem krefðist mikillar vinnu. Athygli mína vakti hve skiptar skoðanir voru um þetta verkefni. Þeir sem voru á móti því kölluðu það; ... *dýrt gæluverkefni sem væri allt of stórt ... allt of hratt farið í innleiðingunni ... langar stundum að henda þessu út um gluggann*.

Spjaldtölvuvæðingin hefði haft slæm áhrif á skólabrag, nemendur væru; ... *límdir við tækin ... þetta væri út um allt ... nemendur sætu allir í sófunum og enginn að tala saman*. Þá bæru nemendur litla virðingu fyrir tækjunum. Nemendur litu fremur á þau sem leiktæki en tæki til náms.

Ljóst er að viðhorf margra kennara til teymiskennslu, einkum sú varfærni, eða jafnvel tortryggni, sem fram kom í svörum margra, markast af því að fyrir þremur árum var gerð tilraun í skólanum til að taka upp teymiskennslu í opnu rými í viðbyggingu á 2. hæð skólans sem virðist hafa misheppnast; ... *fór algerlega út um þúfur ... fór algerlega í vaskinn ... draumkennd sýn sem hrundi*.

Fyrir þessu voru gefnar margar ástæður; undirbúningur hefði ekki verið nógu góður, börnin hefðu verið of mörg, húsnæðið reynst of lítið, árgangurinn óvenju krefjandi, rýmið reynst óhentugt og hljóðvist ófullnægjandi. Einnig hefði skort á skipulag og kennsluhættir ekki nægilega sveigjanlegir.

Ljóst er að þessi slæma reynsla hefur veruleg áhrif af afstöðu margra til teymiskennslu.

Þá nefndu nokkrir viðmælenda, sem voru á móti því að taka upp teymiskennslu, dæmi um kennara sem þeir þekktu og höfðu verið í teymiskennslu sem var þeim og sumum nemendum þeirra slæm reynsla. Dæmi voru um kennara sem höfðu sjálfir slæma reynslu af teymiskennslu og höfðu ákveðið að sækja um starf í Hörðuvallaskóla vegna þess að þar væri ekki teymiskennsla. Loks lögðu þeir sem efasemdir höfðu um teymiskennslu áherslu á það öryggi sem umsjónarkennarafyrirkomulagið gæfi, en það gæti farið forgörðum þegar hópar væru stækkaðir. Eins skipti góður bekkjarandi máli og hann væri erfitt að byggja upp í opnum rýmum.

Hafa verður í huga að svo virtist sem sumir viðmælenda settu jafnaðarmerki á milli teymiskennslu og kennslu í opnum rýmum, en teymiskennslu má skipuleggja í ólíkum rýmum.

Þessi ólíku viðhorf verður að hafa til hliðsjónar þegar ákvarðanir verða teknar um næstu skref.

2. Hvaða möguleika sjáið þið varðandi betri nýtingu kennslurýmis - skólahúsnæðis?

Enda þótt greið svör hafi fengist við þessari spurningu og margar hugmyndir komið fram verður að árétta að margir viðmælendur voru mjög á varðbergi gagnvart hugsanlegum ráðstöfunum og margir lýstu ótta gagnvart hugsanlegum áætlunum um að enn yrði fjölgað í bekkjum (*þjappað*).

Rétt er að halda því til haga að eins og nú er háttað hefur skólinn gengið talsvert lengra í að hafa fleiri bekki en úthlutunarmódel Kópavogsbæjar gerir ráð fyrir; þannig eru nú að meðaltali 19,9 nemendur í bekk á yngsta stigi, 22,4 að meðaltali á miðstigi og 22,3 á unglingastigi.

Hér verður leitast við að tilgreina helstu leiðir sem ræddar voru. Röð þeirra gefur ekki til kynna mat mitt á vægi þeirra – sjá um það í umræðukafla.

Skólasafni verði komið fyrir á göngum skólans

Bent var á möguleika á að færa bókasafnið í Baugakórshúsinu úr núverandi húsakynnum og koma því fyrir á göngum skólans, t.d. fyrir framan aðalstiga á 2. hæð hússins. Fordæmi væru fyrir slíkri skipan, m.a. hefðu starfsmenn skólans og bæjarins skoðað skóla í Danmörku þar sem skólasafni var komið fyrir með þessum hætti með áhugaverðum árangri. Núverandi húsnæði safnsins mætti taka undir kennslu og gæti það, með nærliggjandi stofu, nýst vel fyrir teymi sem vildi vinna náið saman.

Líkast til er þetta sú hugmynd sem fékk hvað bestan hljómgrunn, en rétt og skylt er að nefna að sumum leist ekki á þessa útfærslu, m.a. vegna þeirrar umferðar sem yrði um svæðið og þar myndi því til dæmis reynast erfitt að skapa næðisstundir (safnið ætti að vera *griðland* og væri því slæmur kostur að hafa það í opnu miðlægu rými).

Sérkennslustofum verði fækkað og rýmið nýtt til almennrar kennslu

Í skólanum eru nú níu sérkennslurými. Spurt var hvort breyta mætti tilhögun sérkennslunnar í einhverjum tilvikum, m.a. að sérkennarar ynnu meira með kennurum í skólastofunum og losa þannig einhver þessara rýma og nýta til kennslu eða undirbúningsaðstöðu fyrir kennara eða annað starfsfólk. Þrír af sérkennurum skólans gera athugasemdir við þetta, sjá bls. 15.

Náttúrufræðistofa verði tekin til almennrar kennslu

Bent var á að náttúrufræðistofa í Baugakórshúsinu nýttist lítið til náttúrufræðikennslu og kæmi því til greina að taka hana til annarra nota. Sömuleiðis var nefnt að náttúrufræðistofa ætti betur heima í Vallakórshúsinu.

Aðrir bentu á að reyna ætti til þrautar að nýta þessa skólastofu betur, enda væri hún sérhönnuð til náttúrufræðikennslu.

Hluti list- og verkgreinakennslu verði færður í færanlegar kennslustofur á lóð skólans

Hér var einkum litið til þess að færa smíðakennslu úr opnu rými í viðbyggingu á 1. hæð skólans í aðra af þeim tveimur stofum sem næst eru skólabyggingunni, en þau hús voru ekki talin nýtast nægilega vel og eins voru margir þeirrar skoðunar að ekki hentaði að hafa smíðastofu í opna rýminu.

Opna rýminu á annarri hæð verði „lokað“ og breytt í skólastofur

Samkomulag virðist vera um að þetta rými nýtist illa sem opið rými (*skelfilegt ... rosalegur hávaði*) og því væri ráð að breyta því í kennslustofur (tvær til fjórar stofur). Rýmið er tæpir 200 fm og ætti því að vera nokkurt svigrúm til slíkra breytinga standi vilji til þess.

Gangar skólans verði nýttir betur til kennslu

Margir nefndu möguleika á að nýta betur ganga skólans, þar mætti koma fyrir fleiri vinnuborðum (t.d. hringborðum) og stúka af svæði til náms og vinnu; ... *búa til „kósý“ svæði*. Í þessu sambandi var nefnd að ... *hafa nemendur á sama aldri á sama svæði í sömu tímabeltum* ...

Sérstaklega var rætt að nýta betur gangana í Vallakórshúsinu, þ.e. að nýta bæði stofur og ganga.

Færa aðstöðu fyrir félagsstarf nemenda í Vallakórshúsið

Ekki getur talist óeðlilegt að skoða hvort flytja megí félagsaðstöðu unglinganna í Vallakórshúsið og losa það rými til annarra nota, auk þess sem íþróttahúsið býður fjölmarga möguleika til félagsstarfs.

Nýta Vallakórshúsið betur

Bent var á að auðvelt væri að koma fyrir fleiri kennslustofum í Vallakórshúsinu sem og að nýta mætti betur þær stofur sem fyrir eru. Fleiri stofur mætti innrétta í sölum hússins og eins mætti nýta salina til kennslu (t.d. við beina kennslu (innlögn) fyrir stóra hópa eða kynningu verkefna). Bæta mætti hljóðeinangrun milli minni salarins og íþróttasalar í því skyni að nýta hann betur til kennslu.

Viðbótarstofur væri einnig hægt að innrétta í miðrými íþróttahússins og liggja raunar fyrir teikningar af tveimur stofum. Einnig var bent á að nýta mætti miðrýmið betur í þágu skólans. Þá væru skólastofur mjög rúmar og með öðrum og sveigjanlegri kennsluháttum væri unnt að kenna þar talsvert fleiri nemendum. Bent var á möguleika á að skipta stærstu stofunum í tvennt, jafnvel þrennt.

Margir nefndu að heppilegt væri að hafa 7. bekk einnig í Vallakórshúsinu (t.d. þannig að unnið væri með 7. og 8. bekk sem heild og 9. og 10. bekk). Slík ráðstöfun myndi einnig léttu mjög á Baugakórshúsinu.

Helsta hugmyndin um nýtingu viðbótarstofunnar var að stofurnar fjórar yrðu teknar undir einn árgang, t.d. 7. bekk. Þessi útfærsla er þegar til skoðunar. Hugmyndir eru uppi um tengi-bygginu milli húsanna.

Byggður verði skáli milli mið- og suðurálmú skólans

Með því að setja skála (gólf, þak og endavegg) milli mið- og suðurálmú skólans mætti skapa áhugavert viðbótarými, sem meðal annars gæti hentað frístundastarfinu sérstaklega, en einnig námi og kennslu (náttúrufræði, garðyrkju, leikjum, útikennslu):

Skólaakstur

Létt yrði á Hörðuvallaskóla með því að aka einhverjum hluta nemenda í aðra skóla þar sem meira rými er. Afmörkuð hugmynd var að létt á húsnæðinu með því að nokkrir skólar sameinuðust um valgreinar. Seinni hugmyndin gæti komið til álita, en samkvæmt upplýsingum frá Menntasviði er hin fyrri ekki framkvæmanleg. Þrengsli eru í öllum skólunum.

Breytingar á skólahverfum

Nefnd var til lausnar hugsanleg breyting á mörkum milli skólahverfa Hörðuvallaskóla og Vatnsendaskóla. Gengið var úr skugga um að þessi hugmynd skilar engum árangri þar sem Vatnsendaskóli er einnig yfirfullur.

Að nýta kjallara í Vallakórshúsinu

Margir nefndu þennan möguleika, en ekki var gefinn kostur á að ræða hann þar sem hann hefur verið útilokaður. Engu að síðu áréttuðu margir hryggð sína yfir því að ekki væri hægt að nýta þetta húsnæði, m.a. vegna þess að sárlega vantaði sundlaug, sem væri þarna í kjallaranum hálfbyggð.

„Turninn“ verði tekinn til leigu undir safnskóla

Í nágrenni skólans er stórhýsi sem ekki hefur verið tekið í notkun nema að litlu leyti. Bent var á þá hugmynd að bærinn leigði þetta hús fyrir unglingadeildir, og gæti þetta verið safnskóli fyrir Hörðuvallaskóla og Vatnsendaskóla, og leyst til bráðabirgða húsnæðisvanda beggja skólanna. Nefnt var að áhugi hefði verið á að nýta þetta hús fyrir útibú (Kórasafn) frá bæjarbókasafni. Bent var á að húsið væri skammt frá íþróttahúsinu sem væri kostur.

Ástæða þótti til að halda þessari hugmynd til haga.

Aðrar hugmyndir

- Myndver skólans verði tekið undir kennslu (*er vannýtt rými*) eða breytt í undirbúningsaðstöðu.
- Nefnt var að hægt þyrfti að vera að ganga „*þurru fótum*“ á milli bygginganna.
- Yngri börnin verði í Vallakór, en þau eldri í Baugakór, m.a. vegna þess að auðveldara sé að skipuleggja sveigjanlega kennsluhætti í fyrrnefnda húsinu og þeir henti yngra stiginu betur. Þá hentaði íþróttahúsið einstaklega vel fyrir samþættingu náms og frístundastarfs.
- Farið verði með Dægradvöl (frístundastarfið) í annað hús til að rýma fyrir skólastarfinu. Ekki komu fram tillögur um hvert starfsemin gæti farið.

Umræða, tillögur og lokaorð

Því skal ekki leynt að þetta verkefni hefur vakið þann sem þetta ritar mjög til umhugsunar um heppilega stærð grunnskóla. Um svipað leyti og hafist var handa um þetta verkefni vann ég einnig með starfsfólki annars mjög fjölmenns skóla og samtímis því að verkefnum í nokkrum fámennum skólum. Óhætt er að fullyrða að umtalsverður munur er á álagi á starfsfólk og þá um leið á öllum skólabrag. Margir viðmælenda í Hörðuvallaskóla voru eindregið þeirrar skoðunar að skólinn væri orðinn allt of stór; ... *þetta hús er sprungið ... börnum líður illa í svona risaskólum ... týnast inni í kerfinu*. Erfitt væri að hafa yfirsýn og margt áhugavert starf sem hægt hefði verið að vinna á meðan skólinn var minni hefði verið lagt á hilluna; ... *við erum að hverfa frá þessu öllu út af stærðinni*.

Nauðsynlegt er að líta til alls starfs í skólanum þegar leitað er bestu lausna til að mæta fyrirsjáanlegri fjölgun nemenda. Hér verður sérstaklega að nefna að frístundastarfið í skólanum býr við ófullnægjandi skilyrði (*hefur verið hornreka*). Mat margra var að betur þyrfti að tengja saman nám og frístundastarf (*það þarf að endurskoða frá grunni hvernig á að reka Dægradvöl og skólastarf saman*). Sú hugmynd að starfið fái aðstöðu í opna rýminu á 1. hæð í viðbyggingu er allrar athygli verð og er eindregið lagt til að skoðað verði í þessu hvort slík breyting gæti einnig bætt annað starf.

Varðandi áætlanir um innleiðingu teymiskennslu verður að gæta þess að hún er líklega andvana fædd ef kennarar hafa ekki áhuga á að fara þá leið. Þar sem viðhorf kennaranna í skólanum til teymiskennslunnar eru mjög ólík, einkum á barnastiginu, er mælt með því að í stað þess að knýja á um að teymiskennsla verði tekin upp sé farin sú leið að bjóða þeim sem hafa áhuga stuðning og aðstöðu til þess. Þegar hefur verið lagður grunnur að „tveggja eða þriggja kennara kerfi“ og því vænlegt að hlúa að því. Mikilvæg forsenda er að aldurshópum sé skipað á sömu svæði og að þeir sem vilja vinna náið saman fái aðliggjandi skólastofur. Til að greiða fyrir samstarfi við frístundastarfið er mælt með því að önnur stofan (eða ein af fleiri stofum séu teymin skipuð þremur eða fleiri kennurum) sem hvert teymi hefur til umráða verði jafnframt undirbúningsstofa kennaranna og þeim búin þar viðunandi aðstaða (skrifborð, (far)tölvur, læstir skápar). Þess sé gætt að undirbúningsstofa sé, að öllu jöfnu, ekki notuð fyrir frístundastarfið.

Á unglingastiginu virðast flestir kennaranna áhugasamir um að efla samstarf sitt í átt til aukinnar teymiskennslu. Mælt er með því að næsta skólaár verði notað til undirbúnings, meðal annars verði kennurum gefinn kostur á að brjóta til mergjar hvaða leiðir séu vænlegastar (t.d. með skólaheimsóknum, fræðslufundum, námskeiðum eða ráðgjöf).

Athygli er vakin á því að stundum gætti nokkurs misskilnings í kennarahópnum þegar teymiskennslu bar á góma og því áriðandi að efla þekkingu þeirra á þeim kennsluháttum sem undir það hugtak geta fallið; teymiskennsla er ekki ein leið – heldur eru útfærslumöguleikar nánast óteljandi. Miklu varðar að kennurum sé ljóst hvaða sóknarfæri gætu verið fólgin í aukinni teymiskennslu (sjá t.d. Ingvar Sigurgeirsson, Amalía Björnsdóttir, Gunnhildur Óskarsdóttir og Kristín Jónsdóttir, 2014). Þá varðar miklu að kennarar sem eru að taka upp

teymiskennslu fái nauðsynlegan stuðning, m.a. af hálfu stjórnenda (Þórhildur Helga Þorleifsdóttir, 2013). Vart þarf að taka fram hversu áriðandi er að samstaða sé í stjórnendahópnum um æskilega þróun starfsins í skólanum og ef setja á teymiskennslu á oddinn þarf um það eindregna kennslufræðilega forystu og stjórnendur allir að tala þar einu máli.

Fjölmargar hugmyndir liggja fyrir um mögulegar breytingar á nýtingu húnæðisins. Stjórnendur, kennarar og annað starfsfólk er í bestri stöðu til að meta hverjar eru vænlegastar. Sem utanaðkomandi aðili sýnist mér að nýta þurfi margar þessara hugmynda og að stjórnendur og kennarar séu einnig best í stakk búnir til að leggja á ráð um í hvaða röð skynsamlegast sé að ráðast í þessi verkefni. Hugmyndin um að flytja skólasafn á ganga skólans er til dæmis mjög áhugaverð og virðist ekki þurfa að vera mjög kostnaðarsöm. Miklu varðar að hún er afturkræf. Hið sama gildir um hugmyndir um þróun á sérkennslu í átt að meiri teymiskennslu.

Augljóst er að ganga skólans má nýta meira og betur í báðum byggingum og fjölmarga möguleika má sjá í Vallakórshúsinu til að þróa námsumhverfi og kennsluhætti í átt frá bekkjakennslu, í átt til aukins sveigjanleika. Þá er eindregið mælt með því að skoðaðir verði möguleikar á að byggja skála milli mið- og suðurálmu Baugakórshússins.

Sérstaklega er bent á að Sprotasjóður auglýsir nú að áhersla verði lögð á að veita styrki til verkefna sem tengjast skóla sem lærdómssamfélagi. Fáar leiðir eru vænlegri til þess en einmitt teymiskennsla (Kain, 2001; Murata, 2002; Sandholtz, 2000). Eindregið er mælt með því að skólinn leggi fram umsókn.

Athugasemdir við skýrsluna

Þær Kristín G. Friðbjörnsdóttir og Kristjana Björnsdóttir sem sjá að mestu um sérkennslu á yngsta stigi í Hörðuvallaskóla sendu eftirfarandi athugasemdir við drög að þessari skýrslu:

Störf okkar eru sérhæfð og snúast um snemmtæka íhlutun í lestri og stærðfræði til að koma í veg fyrir eða minnka hugsanlegan námsvanda nemenda í náinni framtíð. Við styðjum við þá umsjónarkennara sem við vinnum með. Sitjum með þeim teymis- og skilafundi er varða skjólstæðinga okkar. Þá er það okkar hlutverk að gera einstaklingsáætlanir í samráði við umsjónarkennarana og við finnum/búum til einstaklingsnámsefni. Við sjáum um læsispróf og úrvinnslu úr þeim. Við leggjum einnig fyrir greiningapróf í lestri (LOGOS) og stærðfræði (Mat á talna- og aðgerðaskilningi).

Í ljósi þess hvað skjólstæðingar okkar eru oft viðkvæmir og standa höllum fæti list okkur illa á að sérkennsla þeirra fari fram í stærri rýmum/hópum. Þessir einstaklingar hafa oft slaka einbeitingu og ná illa fyrirmælum yfir hóp. Þá eru margir á einstaklingsnámsskrá og því með einstaklingsefni sem erfitt er að leggja fyrir inni í bekk. Í dag erum við með allt að níu nemendur í tíma í einu og er það of mikið en hvor um sig kemur að málefnum um það bil 50 nemenda (fjöldi nemenda á yngsta stigi er rúmlega 400).

Við teljum að ef við verðum settar í teymiskennslu inn í bekki muni sérfræðipækking okkar ekki nýtast þeim sem þurfa á að halda og forsendur ráðningar okkar brostnar.

Katrín Ragnarsdóttir gerir eftirfarandi athugasemdir:

Þessi skóli hefur átt því láni að fagna að hafa góða stjórnendur sem sinna starfi sínu af mikilli natni. Það segir sig sjálf að þegar stór vinnustaður á í hlut þá þarf að taka tillit til ýmissa þátta í einkalífi starfsmanna sem verða fyrir ýmis konar skakkaföllum og missi í lífinu. Þessi þáttur er vanmetinn í starfi stjórnenda og mikið álag hefur fylgt því að t.d. fylgja tveimur frábærum starfsmönnum síðasta spölinn í lífinu. Hér hafa kennarar líka hrökklast frá starfi vegna krafna foreldra og einnig eru nokkrir sem hafa verið frá um einhvern tíma vegna „burn out.“ Allt þetta hefur gríðarleg áhrif á starfið í skólanum og tekur á tilfinningar og úthald þeirra sem eftir sitja og ekki síst skólastjórnenda.

Ég mundi aldrei nota orðið skrímsli um skólann því hér er unnið svo fallegt starf með börnum á öllum grunnskólastigum og allir að reyna að gera sitt besta. Hér er upp til hópa frábært kennaralið sem mjög margir hafa meiri menntun en bara grunnnám í kennaranámi, og nýta sér það í kennslu.

Ég veit ekki hvaðan sú uppástunga kemur um að sérkennslustofum verði fækkað og rýmið nýtt til almennrar kennslu, en hún er tæplega frá kennurum á miðstigi. Mér er málið skylt því ég er með sérkennsluver á miðstigi. Það eru ákveðnir einstaklingar sem koma inn til mín. Ég er með litla stofu sem nemendum líður vel í. Þar er nánast alltaf hljóð og þeir sækjast eftir að koma og vinna í friði fyrir öðrum nemendum – þó ekki alveg í friði því í stofunni eru misjafnlega margir frá einn til 8 nemendur. Ég er með mjög mikið af ýmis konar dóti sem gerir þeim kleyft að átta sig betur á ýmsu varðandi stærðfræðina og svo er ég svo heppin að hafa gamla kítartöflu sem þeim finnst tilbreyting í að reikna t.d. dæmin sín á. Taflan er sennilega mest notaða tækið í stærðfræðikennslunni. Við höfum kappkostað síðustu árin að hafa sérkennslustofuna í sem bestum tengslum við nemendurna og mín stofa er innst á

ganginum hjá 5. og 6. bekk. Það starf sem unnið er í þessari litlu stofu mundi aldrei blómstra inni í bekk. Nemendur vita að það kemst takmarkaður fjöldi inn í stofuna í einu og oft þegar ég mæti eftir frímínútur eru mínir ákveðnu nemendur mættir með námsgögnin sín og nokkrir í viðbót sem spyrja „er laust.“ Stundum kemur nemandi sem alls ekki hefur náð að deila inn í bekk og þarf bara 2 kennslustundir til að ná því þegar hann fær frið. Þetta finnst mér vera einstaklingsmiðað nám, þegar nemandinn áttar sig á því í hvaða umhverfi hann lærir best og hefur tækifæri til þess að gera það. Mér er mjög í mun að þessar sérkennslustofur sem skólinn býður uppá renni ekki saman við allt annað. Það fjölgar sífellt þeim nemendum sem kljást við athyglisbrest og þau vinna mjög vel í svona litlu rými eins og sérkennslustofan er.

Það má efalaust skipuleggja betur stofuskipan en ég fæ með engu móti talið 9 sérkennslurými nema ef stofan sem námsráðgjafinn er með teljist kennslustofa. Náttúrufræðistofan er hins vegar að mínu mati eins og auka líffæri sem ekki er starfandi. Það hefði verið hægt að byggja upp góða náttúru- og eðlisfræðikennslu en það var ekki gert frá upphafi og ég sé ekki fram á að það verði gert. Þess vegna þarf að hreinsa út úr stofunni og gera hana að almennri kennslustofu.

Ég hef viðrað skoðun mína á nokkrum málum og annað verður að víkja og aðrir hafa vafalaust sagt sínar skoðanir, en þegar ég las í skýrslunni um að leggja niður sérkennslustofurnar varð ég fyrir áfalli og varð hugsað til allra þeirra nemenda, sem rekast illa í bekki, sem svo fallega þakka fyrir tímann í hvert einasta skiptið sem þau fara úr tíma. Þessum nemendum líður ekki illa í litlu stofunni sem eru bara ein regla – vinnufriður.

Tilvísanir

Ingvar Sigurgeirsson, Amalía Björnsdóttir, Gunnhildur Óskarsdóttir og Kristín Jónsdóttir. (2014). VI Kennsluhættir. Í Gerður G. Óskarsdóttir (ritstjóri), *Starfshættir í grunnskólum við upphaf 21. aldar* (bls. 113–158). Reykjavík: Háskólaútgáfan.

Kain, D. L. (2001). Our turn? Teaming and the professional development of teachers. Í T. S. Dickinson (ritstj.), *Reinventing the middle school* (bls. 201–217). New York, NY: Routledge Farmer.

Murata, R. (2002). What does team teaching mean? A case study of interdisciplinary teaming. *The Journal of Educational Research*, 96(2), 67–77.

Sandholtz, J. H. (2000). Interdisciplinary team teaching as a form of professional development. *Teacher Education Quarterly*, 27(3), 39–54.

Þórhildur Helga Þorleifsdóttir. (2013). „*Það er ofboðslegur línudans*“: *Hlutverk skólastjóra við innleiðingu teymisvinnu kennara* (óútgefin meistararitgerð). Reykjavík, Háskóla Íslands.

